

گزیده‌ای از مصادیق تخلفات پژوهشی

توضیح: در تدوین این لیست سعی بر بیان موارد مهم‌تر بوده است. برای اطلاع از فهرستی جامع‌تر از مصادیق تخلفات پژوهشی و توضیحات تکمیلی، توجه خوانندگان گرامی را به دو منبع ذیل جلب می‌نماید:

- کتابچه منشور و موازین اخلاق پژوهش، تدوین مرکز اخلاق پژوهش وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، سال ۱۳۹۰.
- پیوست دستورالعمل نحوه بررسی تخلفات پژوهشی (ابلاغیه شماره ۲۴۵۶۰۲/و مورخ ۱۳۹۳/۱۲/۲۵ وزیر محترم علوم، تحقیقات و فناوری).

الف) سوء رفتارهای پژوهشی

- عدم مراعات صداقت در ارائه گزارش کارهای علمی خود برای کسب امتیازات علمی و اداری و ترفیع و ارتقا.
- ابهام و عدم دقت در تدوین گزارش پژوهش با روشن و شفاف نبودن مرز بین دستاوردهای علمی پژوهشگر و یافته‌های گرفته شده از کار دیگران.

ب) عدم تعهد و مسئولیت نسبت به ذینفعان

- انتصاب غیرواقعی پژوهش به افراد فاقد هویت واقعی و فرد یا افرادی که هیچ نقشی در پژوهش ندارند و حذف مؤلف حقیقی (فرد یا افرادی که نقش به‌سزایی در جنبه‌های علمی پژوهش داشته‌اند) از فهرست نویسندگان.
- * در تمامی کارهای نوشتاری مشارکتی، باید نام کلیه کسانی که در انجام پژوهش، جمع‌آوری داده‌ها و نظیر آن مشارکت علمی داشته‌اند به عنوان مؤلف ذکر شود. در صورت عدم رضایت آن همکار(ان)، سایر مؤلفین مجاز به استفاده از داده‌های آنها نمی‌باشند.
- عدم رعایت ترتیب درج اسامی بر اساس سهم هر یک از نویسندگان در نگارش پژوهش و مشارکت خلاقانه‌ی آنها.
- تهیه و ارسال مقاله با ذکر نام همکاران و بدون اطلاع قبلی آنها از محتوای مقاله و محل ارسال آن.

ج) عدم رعایت حقوق آزمودنی‌ها

د) جعل داده‌ها

- ساخت، ثبت و انتشار داده‌ها یا نتایج یک پژوهش یا محصول علمی به صورتی که تمام یا بخشی از داده‌ها یا نتایج مذکور اصلاً وجود نداشته یا غیرواقعی باشد.

ه) تحریف داده‌ها

- دستکاری یا حذف عمدی کامل یا بخشی از داده‌ها، مراحل، روش‌ها، تجهیزات و مواد مورد استفاده در مطالعه و پژوهش به صورتی که با داده یا یافته‌های واقعی متفاوت باشد.

و) سرقت علمی

- کپی برداری کامل یا بخشی از یافته‌های پژوهشی یا محصولات علمی بدون استناد و ارجاع مناسب به صاحب اثر.
- استفاده کامل یا بخشی از مقالات، پایان‌نامه‌ها و کتب چاپ شده دیگران بدون ارجاع به نویسندگان مقاله، پایان‌نامه، کتاب یا اثر.
- کپی برداری یا ترجمه مستقیم اغلب شامل استفاده یک پاراگراف یا بیشتر از منبع اصلی به شکل "کلمه به کلمه" یا "جمله به جمله" (بدون پاورقی) می‌باشد.
- کپی نمودن جملات "کلمه به کلمه" یا مونتاژ نمودن پاراگراف‌ها "جمله به جمله" از منابع گوناگون (علیرغم اشاره به مأخذ آنها در انتهای هر جمله با پاراگراف).
- تبصره: بیان مستقیم از منبع دیگر با ذکر مرجع صرفاً داخل گیومه بلامانع است.

ز) اجاره‌ی علمی

- منظور این است که پژوهشگری به جای آنکه خود به انجام پژوهش بپردازد، افرادی را برای این منظور به کار گیرد و خودش در فعالیت پژوهشی چندان تلاش نکند؛ سپس، بعد از تحویل کار با دخل و تصرف اندکی در پژوهش صورت گرفته، آن را به نام خود منتشر نماید.

ح) عدم رعایت حقوق مالکیت معنوی و مسئولیت پژوهش انجام شده

- چاپ مقاله توسط دانشجو (پس از فارغ التحصیلی) به طوری که استاد(ان) راهنما و یا همکاران فعالیت علمی از مفاد آن مطلع نباشند.
- نپذیرفتن مسئولیت محتوای مقاله (صحت مطالب مندرج در مقاله)، توسط نویسندگان آن.
- اضافه نمودن اسم افراد در مقاله جهت ارتقای اعتبار مقاله بدون اطلاع آنها.
- چاپ مقالات با استفاده از پایان‌نامه دانشجویی توسط استاد راهنما یا مشاور بدون درج نام دانشجو و یا همکار پایان‌نامه و رساله.

ط) انتشار مجدد

- چنانچه نویسنده‌ی مقاله‌ای که در یک نشریه در دست بررسی برای انتشار است، تصمیم بگیرد به هر دلیلی آن مقاله را برای نشریه‌ی دیگری ارسال نماید، باید ابتدا انصراف خود را از انتشار مقاله، به صورت کتبی به نشریه‌ی اول اعلام نماید.

ی) همپوشانی انتشارات

- پژوهشگر داده‌های مقاله‌ی پیشین خود را با اندکی تغییر در متن، در مقاله‌ای با عنوان جدید به چاپ رساند.
- چاپ کامل مقاله یا مقاله با شباهت بالا در یک مجله دیگر.

ک) خرید و فروش آثار پژوهشی

ل) جعل هویت

- انتشار آثار با اسامی جعلی یا اسامی افراد دیگر بدون اجازه آنها.
- جعل امضا و تهیه گواهی پذیرش جعلی جهت اخذ امتیاز مربوطه.